

SISÄISEN TURVALLISUUDEN STRATEGIAN TOIMENPITEET

Nro	Toimenpide	Toimeenpano	Vastuutaho	Aikataulut
1.1	<i>Luodaan sisäisen turvallisuuden strategisen tason analyysi- ja ennakointitoiminto valtioneuvostotason johtamisen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon sekä sisäisen turvallisuuden verkostoyhteistyön tueksi. Analysointi- ja ennakointitoiminto kerää, analysoi ja raportoi tietoa keskeisiksi tunnistetuista sisäisen turvallisuuden ilmiöistä. Lisäksi toiminto suorittaa jatkuvaa sisäisen turvallisuuden ilmiöiden ennakointia sekä tutkimuksiin ja selvityksiin perustuvaa arviointia eri toimijoiden ja päätöksenteon vaikutuksesta turvallisuusilmiöihin.</i>	<p>Sisäministeriö asettaa ministeriön ennakointiryhmän ja sisäisen turvallisuuden ennakointiverkoston.</p> <p>Ennakointityössä luodaan menettelyt strategian määritelmän mukaisten keskeisten sisäisen turvallisuuden ilmiöiden määrittelylle, mittaamiselle, selittämiseksi ja ennakoinnille.</p> <p>Työ sovitetaan yhteen valtioneuvoston laajan ennakointityön ja kokonaisturvallisuuden ennakointiverkoston työn kanssa. Työ tehdään tiiviissä yhteistyössä ilmiöiden kannalta keskeisten sidosryhmien kanssa.</p> <p>Ennakointiverkosto raportoi säännöllisesti sisäisen turvallisuuden tilasta sekä keskeisten ilmiöiden kehityksestä julkishallinnolle, elinkeinoelämälle sekä kolmannelle sektorille. Tieto saatetaan sisäisen turvallisuuden laajan yhteistyöverkoston käyttöön strategian myötä perustettavassa palveluväylässä (toimenpidekokonaisuus 8).</p>	<p>SM - HKO - osastot</p> <p>Muut vastuutahot: - HÄKE - MIGRI - CMC Finland - POHA - KRP - SUPO - RMVK - PolAMK - Pelastusopisto - Tulli</p>	<p>Ennakointiryhmä ja -verkosto asetettu 12/2017.</p> <p>Verkosto käynnistää yhteistyön sidosryhmien kanssa 2018.</p> <p>Valtioneuvoston tulevaisuuskatsauksen sisäisen turvallisuuden kokonaisuus valmistellaan 2018.</p> <p>Jatkuvaa toimintaa.</p>
1.2	<i>Luodaan tutkimus- ja rahoitusyhteistyön rakenteet ja käytännöt sisäasiainhallinnon ja Eurooppalaisen hybridituhkien osaamiskeskuksen (Hybrid COE) välille.</i>	Käynnistetään monimuotoinen yhteistyö turvallisuusviranomaisien ja osaamiskeskuksen välillä.	<p>SM - HKO</p> <p>Muut vastuutahot: - sisäisen turvallisuuden viranomaiset</p>	<p>Vuonna 2018 sijoitetaan 2 htv sisäministeriön hallinnonalalta työskentelemään HybridCOE:ssa sisäisen turvallisuuden kannalta merkittävän hybridituhkiin liittyvän tutkimustoiminnan parissa.</p> <p>Jatkuvaa toimintaa.</p>
2.1	<i>Varmistetaan viranomaisten pitkän aikavälin resurssisuunnittelu.</i>	Sisäministeriön hallinnonalan toiminnan ja talouden suunnitelman 2019 – 2022 valmistelu käynnistetty. Suunnitelma valmistellaan sisäisen turvallisuuden strategiassa tunnistettujen turval-	<p>SM - HKO, osastot</p>	Jatkuvaa toimintaa.

		<p>lisuuden muutosvoimien sekä strategian keskeisten päämäärien pohjalta.</p> <p>SM/HKO ohjaa jatkossa sisäministeriön hallinnonalan resurssi-suunnittelua perustuen analysointi- ja ennakoititoiminnossa (toimenpidekokonaisuus 1) sekä hallinnonalan virastojen ennakoinnissa tunnistettujen ilmiöiden edellyttämiin resurssi- ja suorituskykytarpeisiin.</p>		
2.2	<p><i>Tarkennetaan viranomaisten normaali- ja poikkeusolojen toimivaltuudet sekä virka-apumenettelyt, ja toteutetaan lainsäädäntöhankkeita hybridi- ja informaatiovaikutuksen uhkiin varautumiseksi, laittomaan maahantuloon varautumiseksi sekä terrorismiin, ääriliikkeisiin ja järjestäytyneeseen sekä verkko- ja talousrikollisuuteen varautumiseksi ja vastaamiseksi. Päivitetään terrorismin torjunnan strategia.</i></p>	<p>1. Tiedustelulainsäädäntöhankkeilla vastataan osaltaan toimenpiteessä tunnistettuihin lainsäädännöllisiin tarpeisiin.</p> <p>2. Rajavartiolainsäädäntöä uudistetaan vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön mukaisiin tarpeisiin.</p> <p>3. Arvioidaan poliisilain, esitutkintalain ja pakkokeinolain muutostarpeita sekä tarvittaessa valmistellaan lainsäädäntömuutoksia niin, että poliisilla on riittävät toimivaltuudet tietoverkkoymäristöön kohdistuvien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä niin, että tutkintavaroimavarat voidaan kohdistaa asianmukaisesti ottaen huomioon tietoverkkorikosymäristöön kohdistuvien rikosten laatu ja asianomistajan asema.</p>	<p>SM - HKO, PO, RVL</p> <p>Muut vastuutahot: - OM - viranomaiset</p>	<p>1. Lakiluonnokset ovat olleet lausuntokierroksella. Lakiesityksiä jatkovalmistellaan lausuntojen perusteella. Lakiesitykset annettaneen eduskunnan kevätistuntokaudella 2018.</p> <p>2. Lakiluonnoksen lausuntokierros päättyi 9/2017. Lausuntopalautteen edellyttämät muutokset on valmisteltu.</p> <p>3. Toteutetaan 2018. Käynnistyy keväällä.</p>
2.3	<p><i>Luodaan poliisille ja rajavartiolaitokselle myös normaalioloissa käytettävissä olevat reservit ja harjoitetaan niitä. Valmistellaan tarvittavat säädösmuutokset.</i></p>	<p>SM on käynnistänyt reservipoliisia (RESPO) koskevan lainsäädäntöhankkeen. Poliisihallituksella on käynnissä asiaa koskeva selvitys, jonka tarkoituksena on tukea lainsäädäntöhanketta mm. kartoittamalla reservipoliisien perustamiseen, käyttöön ja ylläpitoon liittyviä käytännön tarpeita.</p> <p>Rajavartiolaitos on muodostanut, varustanut ja kouluttanut evp-reservin. Asevelvollisia voidaan käyttää Rajavartiolaitoksen toiminnan tukena silloin, kun siihen on erityinen tarve. HE:ssa rajavartiolaitain muutoksista kehitetään asevelvollisten käytettävyyttä näissä tilanteissa.</p>	<p>SM - PO, RVL</p> <p>Muut vastuutahot: - POHA</p>	<p>Reservipoliisia koskevan lakihankkeen määräaika on vuoden 2017 loppuun. Poliisihallituksessa on vireillä hanke reservipoliisin käytännön toimien määrittämiseksi ja aloittamiseksi.</p> <p>Reservien käyttöönoton jälkeen jatkuvaa toimintaa.</p>

LUONNOS

2.4	<i>Laaditaan kehittämissuunnitelma henkilöstön osaamistarpeiden kehittämiseksi, määritetään sisäisen turvallisuuden viranomaisten ydintehtävät ja yhteistyön tehostamistarpeet, priorisoidaan poliisitoiminnot, määritetään ja varmistetaan hätäkeskushenkilöstön vähimmäistaso.</i>	<p>1. Kartoitetaan keskeiset osaamisen hallinnan painopistealueet ja määritellään osaamisen hallinnan prosessit. Tuetaan sisäministeriön hallinnonalan virastoja osaamisen hallintaan liittyvässä kehittämissuunnitelmassa.</p> <p>2. Määritetään ydintehtävät ja yhteistyön tehostamistarpeet erillisenä projektina ja arvioidaan jatkotoimenpiteet selvityksen perusteella. Parannetaan tuottavuutta, kehitetään prosesseja sekä hyödynnetään digitalisaation mahdollisuuksia. Varmistetaan viranomaisten pitkän aikavälin resurssisuunnittelu.</p> <p>3. Otetaan käyttöön terrorismin uhkatasoihin liittyvä sisäisen turvallisuuden viranomaisten yhteinen toimintamalli.</p> <p>4. Käynnistetään valmistelu yhteistyössä Poliisihallituksen kanssa poliisitoiminnan prioriteettien asettamiseksi ja mahdollisen harjontavallan lisäämiseksi poliisin tehtävien ja esitutkintapakon osalta.</p>	<p>SM - PO, HKO, PEO, RVL</p> <p>Muut vastuutahot: - OM</p>	<p>1. Työ käynnistyy vuoden 2018 aikana.</p> <p>2. SM:n hallinnonalan pitkän aikavälin resurssisuunnittelu käynnistynyt; tehdään julkisen talouden suunnitelman (JTS) valmistelun yhteydessä. Kevät 2018 eteenpäin.</p> <p>3. Työ käynnistynyt. Yhteinen toimintamalli valmistuu 2018.</p> <p>4. Työ käynnistynyt. Esitys keuhällä 2018.</p>
2.5	<i>Toteutetaan sisäisen turvallisuuden viranomaisten tarvittavia kalusto- ja järjestelmähankintoja suuronnettomuuksiin, terrorismiin, hybridiuhkiin, verkkorikollisuuteen ja muihin muuttuneen toimintaympäristön uhkiin vastaamiseksi.</i>	Hankinnat toteutetaan strategiakauden aikana erillisten suunnitelmien mukaisesti.	SM - PO, PEO, RVL	Työ käynnistynyt. Toimeenpannaan osana viranomaisten toiminnan ja talouden suunnittelua vuosina 2018 - 2020.
2.6	<i>Vahvistetaan itärajan valvontaa sekä rajatarkastuksia ja poliisin näkyvyyttä sekä toimintavalmiutta varmistamalla poliisimiesten riittävä vahvuus, päivitetään varautumissuunnitelmat ja tiivistetään yhteistyötä Frontexin kanssa.</i>	<p>1. Rajavartiolaitos toteuttaa henkilöstön kohdentamista rajanylityspaikoille erillisen suunnitelman mukaisesti.</p> <p>2. Varmistetaan poliisimiesten määrän säilyminen vuoden 2017 tasolla.</p> <p>3. Käydään läpi sisäasiainhallinnon varautumissuunnitelmat ja toteutetaan muuttuneen toimintaympäristön mahdollisesti edellyttämät muutokset.</p>	SM - PO, PEO, RVL	<p>1. Käynnissä. Viimeiset siirrot ja kohdentamiset 9/2018 mennessä.</p> <p>2. Toteutetaan osana toiminnan ja talouden suunnittelua. Jatkuvaa toimintaa.</p> <p>3. Työ on käynnistynyt. Toteutetaan vuoden 2018 aikana.</p>
2.7	<i>Parannetaan varautumisen toimintamalleja kaikilla ta-</i>	1. Maakuntaudistuksen yhteydessä kehitetään	SM	1. Kehittämissuunnitelma päät-

LUONNOS

	<i>soilla jatkokehittämällä viranomaisten yhteistoimintaa, kansallista riskienarviointia, varastointimenetelmiä, aie- ja valmiussopimuksia julkisten ja yksityisten toimijoiden välillä, suuronnettomuusvalmiutta sekä varmistamalla näihin liittyvä harjoitustoiminta</i>	<p>aluetason varautumisen yhteistyötä erityisesti v. 2020 toimintansa aloittavien maakuntien tehtävien puitteissa. Maakuntauudistuksen toimeenpanossa sisäministeriö vastaa poikkihallinnollisen maakuntien varautumisen kehittämisen koordinaatiosta.</p> <p>2. Kansallisen riskiarvioinnin laatiminen aloitettu SM/PEOn johdolla. Riskiarvio laajennetaan kattamaan YTS:n edellyttämä uhkamallisto.</p> <p>3. Pelastustoimen uudistushankkeen työryhmien työtä hyödynnetään suuronnettomuusvalmiuksien parantamisessa.</p>	<p>- PEO</p> <p>Muut vastuutahot: - viranomaiset</p>	<p>tyy 2020 loppuun mennessä</p> <p>2. Kansallinen riskiarvio valmistuu 2018 loppuun mennessä.</p> <p>3. Hanke päättyy 2018 lopussa. Työryhmien työtä voidaan hyödyntää jatkokehittämisessä.</p>
2.8	<i>Täsmennetään valtioneuvoston tilannekeskuksen, sisäministeriön, puolustusministeriön, muiden ministeriöiden sekä turvallisuuskomitean kesken reaaliaikaisen tilannekuvan toimintamalli hallituksen esityksen laiksi valtioneuvoston tilannekeskuksesta mukaisesti.</i>		<p>SM - osastot</p> <p>Muut vastuutahot: - VNK - PLM - UM - TPK - TKOM</p>	Luonnos toimintamalliksi valmisteltu vastuutahojen yhteistyönä. Käyttöön vuonna 2018.
2.9	<i>Arvioidaan valmiuslain päivitystarpeet eri hallinnonalojen näkökulmat huomioiden.</i>		OM, SM	Työ käynnistyy keväällä 2018.
2.10	<i>Sisäministeriö toteuttaa poikkihallinnollisen itsearviointin siviilivalmiuden tilasta löytääkseen keskeiset siviilivalmiuden kehittämiskohteet. Arvioinnissa hyödynnetään kansainvälisiä arviointikriteereitä.</i>		SM - PEO	Itsearviointi tehty ja raportti valmistuu 1-2/2018.
2.11	<i>Tehostetaan tiedonvaihtoa sisäasiainhallinnon viranomaisten ja valtioneuvoston tilannekeskuksen välillä liittyen sellaisten häiriötilanteiden havaintoihin, joiden</i>		SM - osastot	Toteutetaan hallinnonalo-kohtaisten suunnitelmien perusteella.

LUONNOS

	<i>voidaan katsoa liittyvän mahdolliseen hybridivaikuttamiseen.</i>		Muut vastuuhot: - sisäasiainhallinnon viranomaiset	Jatkuvaa toimintaa.
2.12	<i>Kehitetään strategista turvallisuusviestintää osana viranomaisten tavanomaista viestintää ja kriisiviestintää yhteistyössä yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.</i>	Valmistelu käynnistynyt.	SM - viestintäyksikkö	
2.13	<i>Hyödynnetään siviilitiedustelua täysimääräisesti kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi terrorismilta, laittomalta tiedustelutoiminnalta ja muilta uhkilta. Luodaan tarvittavat pysyvät yhteistyörakenteet, jotta kaikki toimijat, jotka voivat estää ja torjua kansallisen turvallisuuden uhkia saavat tarvitsemansa tiedon käyttöönsä, tietoa voitaisiin vaihtaa monenvälisesti ja että toimenpiteistä voidaan sopia yhdessä toimijoiden tehtävien ja vastuiden mukaisesti.</i>	Toteutetaan siviilitiedustelun ja suojelupoliisin ohjauksen kehittäminen sisäministeriön hallinnonalalla -työryhmän raportin (sisäministeriön julkaisu 16/2017) perusteella.	SM - PO Muut vastuuta-hot: - SUPO - turvallisuusviranomaiset	Työ käynnissä. Sovitetaan yhteen siviilitiedustelun lainsäädäntöhankeiden ja niiden valmistelun aikataulun kanssa.
2.14	<i>Laaditaan kyberrikollisuuden ennalta estävän toiminnan toimenpideohjelma. Selvitetään kansallisen oikeusapulainsäädännön kehittämistarpeet rajat ylittävän rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi erityisesti kyberrikollisuuden osalta.</i>	1. Perustetaan työryhmä kyberrikollisuuden ennalta estävän toiminnan toimenpideohjelman laatimiseksi. 2. T-CY komitea edustaa Budapestin tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen jäsenvaltioita sopimusta koskevissa asioissa. Suomi osallistuu aktiivisesti T-CY komitean työhön ja näkee tärkeänä, että kansainvälisiä oikeusapuinstrumentteja tehostetaan ja rajat ylittävän digitaalisen todisteiden keräämistä koskevia menettelyjä selvennetään. Suomi osallistuu aktiivisesti myös siihen työhön, jota Euroopan unionissa tehdään rikosoikeuden käytön parantamiseksi verkkoavaruudessa.	SM - PO Muut vastuuta-hot: - POHA - KRP - SUPO - keskeiset muut sidosryhmät	1. Työryhmätyöskentely 1/2018 - 4/2018, jonka jälkeen toimenpideohjelmaa ryhdytään toimeenpanemaan. 2. Jatkuvaa toimintaa
3.1	<i>Laaditaan syrjäytymiseen liittyvän rikollisuuden vähentämisen toimintamalli, jossa rikosprosessiin sovitetaan yhteen eri viranomaisten toiminnot ja muiden, ennalta ehkäiseviä palveluita tuottavien tahojen toimenpiteet koordinoitusti ja yksilön tarpeet huomioiden.</i>	1. TEAS-tutkimushanke rikoksilla oireilevien nuorten palveluiden tehokkuudesta: selvitetään nykytilanne - miten yksilölliset tarpeet selvitetään, miten palvelut vastaavat yksilöllisiä tarpeita sekä tukipalvelujen tehokkuus ja kustannushyödyt. 2. Työryhmätyöskentely, jossa laaditaan tutkimushankkeen tu-	OM - RTN Muut vastuuta-hot: - SM	1. Tutkimushankkeen aikataulu on 2/2018 - 1/2019. 2. Työryhmätyön aikataulu on 3/2018 - 10/2018.

LUONNOS

		<p>losten, kuulemisten ja aiemman tiedon perusteella toimintamalli, jolla varmistetaan, että rikoksiin syyllistyneiden nuorten kohdalla tehdään yksilöllinen arviointi tilanteesta ja tarpeista uusintarikollisuuden ehkäisemiseksi.</p> <p>3. Kootaan nuorten kanssa työskenteleville materiaalia, jonka avulla voidaan keskustella nuorten kanssa mm. rikoksista, rikollisuudesta ja rikoksen uhriksi joutumisesta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - OKM - Poliisihallitus - VKSV - RISE - THL - AVI - järjestöt 	<p>3. Materiaalisivusto julkaistaan 3/2018.</p> <p>Toimintamalli ja materiaali viimeistellään tutkimushankkeen tulosten perusteella.</p>
3.2	<p><i>Luodaan toimintamallit sekä ohjeet viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen keskinäiseen turvallisuushkia koskevan tiedon vaihtoon erityisesti moniammatillisessa työssä. Varmistetaan turvallisuusviranomaisten ja terveydenhuollon saumaton yhteistyö mielenterveysongelmista johtuvan väkivallan ja rikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi. Selvitetään mahdolliset säädösmuutostarpeet ja toteutetaan ne.</i></p>	<p>1. Valmistellaan toimintamalli osana yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden torjunnan kehittämisen työryhmän toimintavuoden 2017–2018 aikana.</p> <p>2. Kartoitetaan yhteistyön esteenä nähdyt tiedonvaihtoon liittyvät lainsäädännölliset ongelmat poliisin ja terveydenhuollon välillä. Selvitetään poliisin uhka-arvion lainsäädännöllisiä ja poikikahallinnollisen yhteistyön rakenteellisia toimintaedellytyksiä. Toimeenpannaan tarvittavat muutokset.</p> <p>Edistetään käynnissä olevassa päihdehuolto-, terveydenhuolto- ja mielenterveyslain sekä itsemääräämisoikeutta koskevan lainsäädännön valmistelutyössä poliisin ja terveydenhuollon välisen yhteistyön ja tiedonvaihdon edellytyksiä vakavien väkivallantekojen ennalta estämiseksi.</p>	<p>SM</p> <p>- PO</p> <p>Muut vastuutahot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elinkeinoelämä - TSV - POHA - STM - THL 	<p>1. Valmistuu keväällä 2018.</p> <p>2. Kartoitus valmis 12/2017, jonka jälkeen ryhdytään toimenpiteisiin tarvittavien muutosten toimeenpanemiseksi. Uhka-arvioon ja poikikahallinnollisen yhteistyön rakenteellisiin edellytyksiin liittyvä selvitys valmis 3/2018.</p> <p>Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön kokonaisuudistus on käynnissä. Kokonaisuus lähetetään lausunnoille arvioiden mukaan 2/2018.</p>
3.3	<p><i>Hyödynnetään järjestelmällisesti kouluterveyskyselyjä nuorten alkavan syrjäytymisen torjunnassa.</i></p>		<p>STM</p> <p>Muut vastuutahot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - THL (kouluterveyskyselyn toteutus) 	<p>Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi, seuraavan kerran 2019.</p> <p>LAPE-kärkihankkeessa kehitettävä Lapset, nuoret ja väkivalta-osio toteutetaan kevään 2019 kouluterveyskyselyn yhteydes-</p>

LUONNOS

				sä. Kouluterveyskyselyn tulokset ovat saatavilla syksyllä 2019.
3.4	<i>Päivitetään ikääntyneiden turvallisuusohjelma (2011).</i>	Ikääntyneiden turvallisuusohjelma Turvallinen elämä ikääntyneille valmistui vuonna 2011 ja sisälsi lukuisia suosituksia ikääntyneiden turvallisuuden parantamiseksi. Osana sisäisen turvallisuuden strategian valmistelua päätettiin ikääntyneiden turvallisuusohjelman päivittämisestä mm. voimakkaasti ikääntyvän väestörakenteen vuoksi. Ikääntyneiden palvelujen ja hyvinvoinnin kehittämiseksi on 2010-luvulla tehty useita hankkeita ja muita toimenpiteitä, minkä vuoksi turvallisuusohjelman päivitys keskittyy tarkastelemaan ikääntyneiden onnettomuuksien ja tapatapaturmien määrän vähentämistä sekä kaltoinkohtelun, väkivallan ja rikosten ehkäisemistä ja torjumista.	SM - HKO Muut vastuutahot: - turvallisuusohjelmassa määritellyt	Ohjelma valmisteltu yhteistyössä toimenpiteiden vastuutahojen ja muiden sidosryhmien kanssa syksyn 2017 aikana. Käsitellään sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoiton ministeriryhmässä 15.12.2017. Toimeenpano 2018-2020.
3.5	<i>Vahvistetaan kaupunkien kykyä ehkäistä kaupunkien sisäistä segregaatiokehitystä monimuotoisesti. Luodaan toimintamallit hyvien väestösuhteiden rakentumiselle paikallisyhteisöissä. Hyviä väestösuhteita edistämällä lisätään ihmisten hyvinvointia ja turvallisuuden tunnetta sekä ennalta ehkäistään väestöryhmien välisiä jännitteitä ja rikoksia.</i>	1. Ympäristöministeriö järjestää erityisesti kunnille suunnatun seminaarin segregaatian ehkäisystä. Segregaation ehkäisystä tehdään tietopankki ja toiminta-alue sisäisen turvallisuuden palveluväylään (toimenpidekokonaisuus 8) ja segregaatian ehkäisyä edistetään osana turvallisuussuunnittelun kansallisia linjauksia (toimenpidekokonaisuus 7). 2. Kasvatetaan toimijoiden asiantuntemusta ja kerätään hyviä käytäntöjä vuorovaikutuksen, asenneilmapiirin ja vaikuttamismahdollisuuksien vaikutuksesta paikallisyhteisöjen turvallisuuteen. Kehitetään osana TRUST - hyvä väestösuhteet Suomessa - hanketta osaamista sosiaalisen segregaatian ehkäisemiseksi ja paikallisyhteistyön edistämiseksi. OM osallistuu maahanmuuttajille suunnatun kyselytutkimuksen suunnitteluun, jossa selvitetään hyvinvointiin ja kotoutumiseen liittyviä tekijöitä, mm. väestösuhteita.	OM - ETNO YM Muut vastuutahot: - ETNON jäsenorganisaatiot - alueelliset ETNOT - THL (kysely) - kunnat - maakunnat	1. Seminaari järjestetään syksyllä 2018. Palveluväylän ja turvallisuussuunnittelun linjausten osalta jatkuvaa toimintaa. 2. Toteutetaan työpaja valtakunnallisessa turvallisuusseminaarissa 1/2018. Työpajassa kerättyä tietoa hyödynnetään väestösuhteiden tilan seurannassa 2018–2020. TRUST-hanke toteutetaan 1/2018 - 12/2018. Maahanmuuttajien hyvin-

				vointiin liittyvä kysely toteutetaan 1/2018 - 12/2019.
4.1	<i>Laaditaan ja toimeenpannaan toimintasuunnitelma kansalaisten kriisinkestokyvyn parantamiseksi.</i>	Määritetään yhdessä uudet rakenteet huomioiva mekanismi kriisinkestokyvyn parantamiseksi sekä laaditaan ja toimeenpannaan toimintasuunnitelma. Maakuntaudistuksen toimeenpanon runkosuunnitelmassa on määritelty poikkihallinnollinen maakuntien varautumisen kehittämissuunnitelma, jonka puitteissa kehitetään maakuntien valmistelijoiden ja ohjaavien ministeriöiden yhteistyönä maakuntien kriisinkestokykyä.	SM - PEO Muut vastuutahot: - muut varautumisen alueellisen ja paikallisen tason toimijat - järjestöt	Valmistelu syksyllä 2019.
4.2	<i>Tuotetaan ratkaisut ja suositukset yksilön valmiuksiin, osaamiseen ja tietoihin varauduttaessa erilaisiin turvallisuustilanteisiin 72 tuntia – varautumiskonseptin mukaisesti sekä hyödyntäen arjen turvallisuuden liittyvien ohjelmien tuloksia.</i>	72 tuntia -konsepti on suunniteltu vastaamaan urbaanin kansalaisen varautumistarpeeseen. Kotitalous on varautumisen perusyksikkö, ja omista turvallisuustaidoista, kodin paloturvallisuudesta ja kotivarasta huolehtiminen helpottaa arjen sujumista. Konsepti ohjaa varautumaan omatoimisesti 72 tunnin ajaksi: kolme vuorokautta on sekä viranomaisten että avustajajärjestöjen yleisesti tunnustama aikakehyys, jossa omatoiminen varautuminen helpottaa suuresti auttamispainetta.	SM - PEO Muut vastuutahot: - SPEK	Jatkuva toimintaa. Kevästä 2017 alkaen Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK on kouluttanut 72 tuntia - varautumiskouluttajia.
4.3	<i>a. Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen turvallisuusosaamisen vahvistamiseen suunnattua täydennyskoulutusta kohdennetaan erityisesti varhaiskasvatuksen johtajille sekä koulujen ja oppilaitosten rehtoreille.</i>	Opetushallitus kohdentaa opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen haettavia määrärahoja varhaiskasvatuksen sekä koulujen ja oppilaitosten rehtoreille suunnattuun koulutukseen.	OKM Muut vastuutahot: - OPH	Toteutetaan vuosina 2018 ja 2019.
4.3	<i>b. Vahvistetaan lasten ja nuorten arjen turvallisuustaitojen opetusta kouluissa sekä vahvistetaan lasten ja nuorten monilukutaitoon liittyvää osaamista.</i>	1. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaudistuksessa on vahvistettu turvallisuuteen kuuluvia elementtejä.	OKM	1. Opetushallitus tukee uusien opetussuunnitelmien käyttöönottoa vuo-

LUONNOS

		2. Toteutetaan Monilukutaitoa Opitaan lolla (MOI) -kehittämishjelma. MOI-ohjelman tavoitteena on kehittää toimintamalleja lasten monilukutaidon kehittämiseksi sekä vahvistaa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstön osaamista lasten monilukutaidon tukemisessa.		sina 2017 - 2019 koulutuksen ja mahdollisin tukimateriaalien avulla. 2. Ohjelma toteutetaan vuosina 2016–2018.
4.3	<i>c. Lisätään lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua arjen turvallisuuteen liittyvään päätöksentekoon.</i>	Nuorisovaltuustot ja vastaavat kuntatason nuorten kuulemisen järjestelmät otetaan mukaan arjen turvallisuuteen liittyvään päätöksentekoon. Kuntia muistutetaan ottamaan lapset ja nuoret mukaan arjen turvallisuutta koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Nuorisovaltuustojen informoimiseen käytetään nuorisovaltuustojen ja muiden vastaavien nuorten vaikuttajaryhmien edunvalvonta-, palvelu- ja yhteistyöjärjestöjä ja vastaavia toimijoita. Opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä tuetaan oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta ja aktiivisuutta koulu- ja oppilaitosyhteisöissä oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnalla. Opetushallitus järjestää vuosittain teemaan kuuluvan seminaarin sekä nostaa tematiikan keskusteluun yhteistyökumppaneittensa kanssa.	OKM Muut vastuut: - kunnat - OPH	Toteutetaan vuodesta 2018 eteenpäin. Jatkuvaa toimintaa.
4.4	<i>Lisätään Suomen turvallisuuden kannalta merkityksellistä tutkimustietoa terrorismista ja väkivaltaisesta radikalisoitumisesta sekä hybridiuhkista.</i>	Sisäministeriö ja sen tutkimusyhteistyön verkostokumppanit edistävät terrorismiin, väkivaltaiseen radikalisoitumiseen sekä hybridiuhkiin liittyvää tutkimusta osana valtioneuvoston yhteistä tutkimustoimintaa sekä erillishankkeissa.	SM - HKO, PO, RVL Muut vastuut: - turvallisuustutkimuksen verkoston toimijat	Jatkuvaa toimintaa.
5.1	<i>Laaditaan ja toteutetaan sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja suomalaisen elinkeinoelämän yhteinen turvallisuuden innovaatio-ohjelma.</i>		TEM	
5.2	<i>Viedään innovaatioiden käyttöönotto osaksi sisäasiain-</i>	Toteutetaan osana sisäministeriön tulosohejausjärjestelmän ke-	SM	Toimeenpannaan vuonna

LUONNOS

	<i>hallinnon tulohajautusjärjestelmää.</i>	hittämistä.	Muut vastuutahot: - sisäasiainhallinnon viranomaiset	2018 osana SM:n tulohajautuksen kehittämistä.
5.3	<i>Käytetään innovatiivisten julkisten hankintojen työkaluja ja prosesseja turvallisuuden viranomaisten ja yritysten innovaatioyhteistyön edistämiseksi.</i>	Osana turvallisuuden innovaatio-ohjelmaa.	SM	
6.1	<i>Määritellään jatkuvan ennakoituvuuden perusteella määrälliset poikkialueelliset sisäisen turvallisuuden tavoitteet.</i>	Toteutetaan ennakoituvuuden käynnistyttyä.	ST-strategian ohjausryhmä	Syyskuu 2018, jonka jälkeen jatkuvaa toimintaa.
6.2	<i>Tavoitteisiin etenemisen keinoja määriteltäessä korostetaan hallinnon alarajat ylittävää, verkostomaista yhteistyötä.</i>		Muut vastuutahot: - ministeriöt - turvallisuusviranomaiset - kunnat - järjestöt - elinkeinoelämä	
6.3	<i>Sisäisen turvallisuuden viranomaisten toimintaa priorisoidaan sen mukaisesti, mihin ilmiöihin voidaan tehokkaimmin vaikuttaa kunkin viranomaisen omilla ja yhteisillä toimenpiteillä.</i>	Toteutetaan osana tulohajautusta sekä toiminnan ja talouden suunnittelua.	SM	Syyskuun 2018 jälkeen jatkuvaa toimintaa.
6.4	<i>Kehitetään rikosoikeusjärjestelmän prosessimaista ohjausjärjestelmää siten, että esitutkinta- ja syyttäväviranomaisten, tuomioistuineläimien ja rikosseuraamuslaitoksen yhteistoiminta ja vaikuttavuus optimoidaan analyysoitujen tutkimustietojen perusteella</i>	Hyödynnetään toimenpiteen 3.1 tuloksia. OM ja SM lisäävät yhteistyötä mm. rikosprosessiviranomaisten tulohajautuksessa.	OM Muut vastuutahot: - SM/PO	Jatkuvaa toimintaa.
6.5	<i>Kehitetään poikkialueellista osaamista viranomaisten toiminnan johtamisessa kehittämällä virkanimitysmenettelyjä, tehtäväkiertoja ja urapolkuja siten, että ne tukevat</i>	Toteutetaan tarkastelu osana sisäministeriön hallinnon alan henkilöstöpolitiikan kehittämistä.	SM	Käynnistyy vuonna 2018.

	<i>monialaisen osaamisen kehittymistä.</i>			
7.1	<i>Tuotetaan suositukset sisäisen turvallisuuden kirjaamisesta maakuntien ja kuntien strategioihin sekä yhtenäistetään kuntien ja maakuntien turvallisuussuunnittelu osaksi sähköisiä hyvinvointikertomuksia. Työn lähtökohdiana ovat sisäministeriön julkaisu Päätöksiä turvallisuudesta (2014) sekä sosiaali- ja terveysministeriön suositukset Tunnista, turvaa ja toimi (2008). Hyödynnetään varautumisen alueellisen tason yhteensovittamisen järjestäminen ja valmistelu maakunnissa -hankkeen tuotokset.</i>	Sisäisen turvallisuuden strategian ohjausryhmän alaisuuteen asetetaan työvaliokunta, jonka tehtävänä on valmistella turvallisuussuunnitteluun liittyviä asioita. Ohjausryhmä vahvistaa työvaliokunnan valmisteleman turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset, joita toimeenpannaan informaatio-ohjauksena maakunnissa ja kunnissa sekä maakuntien ja valtion välisissä neuvotteluissa. Linjaukset vahvistetaan määräajaksi. Linjauksissa määritellään toimenpiteet, toimintamallit, tavoitteet ja indikaattorit valtakunnallisesti edistetään osana alueellista ja paikallista turvallisuussuunnittelua. Linjaukset sovitetaan yhteen alueellisen yhteisen varautumisen linjausten kanssa.	SM Muut vastuutahot: - sisäisen turvallisuuden strategian ohjausryhmä - STM - Kuntaliitto - OM	Sisäministeriö asettaa ohjausryhmän työvaliokunnan 1/2018. Ensimmäiset turvallisuussuunnittelun linjaukset valmistellaan keväällä 2018, jonka jälkeen jatkuva toimintaa.
7.2	<i>Määritellään indikaattorit, jotka tuottavat tarkoituksenmukaista tietoa sisäisen turvallisuuden tilasta kunnissa ja maakunnissa.</i>	Valmistellaan osana analyointi- ja ennakoitityötä siten, että siinä tunnistettujen sisäisen turvallisuuden keskeisten ilmiöiden mittarit ja ennakoitityökalut ovat hyödynnettävissä myös maakuntatasolla.	SM Muut vastuutahot: - maakunnat - kunnat	Syksy 2018.
7.3	<i>Tuetaan ja edistetään maakuntien sisäisen turvallisuuden tehtävien organisointia. Hyödynnetään testattujen hyvien käytäntöjen, kuten Lapin turvallisuusverkoston ja Pirkanmaan turvallisuusklusterin, toimintamalleja. Yhteistyöverkostojen kautta luodaan alueellisia tiedonvaihdon ja ongelmanratkaisun verkostoja viranomaisten, yritysten, oppilaitosten ja järjestöjen välillä sekä edistetään uusien turvallisuutta parantavien tuotteiden ja palveluiden syntyä.</i>	Tuotetaan suositukset maakunnille turvallisuustoiminnan organisoimiseksi yhteistyössä maakuntien ja muiden alueellisen tason toimijoiden kanssa.	SM Muut vastuutahot: - viranomaiset - maakunnat - kunnat - elinkeinoelämä	Toimeenpannaan osana turvallisuussuunnittelun kansallisten linjausten toimeenpanoa.

LUONNOS

8.1	<i>Perustetaan sisäisen turvallisuuden palveluväylä, joka toimii vuorovaikutteisena yhteistyöalustana asiantuntijoille, sidosryhmille ja kansalaisyhteiskunnalle sekä strategian toimeenpanon seurannan kanavana.</i>	Palveluväylän valmistelu on käynnistynyt syksyllä 2017 laajassa verkostoyhteistyössä tulevia käyttäjiä edustavien tahojen kanssa. SM valmistelee palveluväylän hankintaa, joka käynnistyy 1/2018. Palveluväylä toteutetaan palvelumuotoilun keinoin ketterällä kehitykellä, jotta sillä pystytään tarjoamaan paras mahdollinen lisäarvo valtakunnalliselle, alueelliselle ja paikalliselle sisäisen turvallisuuden verkostoyhteistyölle.	SM Muut vastuuta- hot: - viranomaiset - sisäisen turval- lisuuden verkos- toyhteistyöhön osallistuvat toimijat	Valmistelutyöpajat toteutettu syksyn 2017 aikana. Hankinta käynnistyy 1/2018. Ensimmäinen tuotanto-versio käytössä keväällä 2018. Tämän jälkeen jatkuu toimintaa.
8.2	<i>Palveluväylän hallinnoinnin päävastuu on sisäministeriöllä, mutta sisällön tuotannosta vastaa laaja poikkihallinnollinen ryhmä, jossa ovat edustettuina kaikki sisäisen turvallisuuden strategiatyöhön kytkeytyvät toimijat (viranomaiset, elinkeinoelämä, järjestöt, tutkimuslaitokset)..</i>			
8.3	<i>Palveluväylä kerää yhteen sisäisen turvallisuuden strategiaan liittyvät hankkeet, kokeilut, toimintamallit, informaation, sosiaalisen median ja tutkimuksen. Sisältö käsittää lisäksi erilaisten verkostojen sekä seminaarien tietoja. Sisältö jäsentyy ilmiolähtöisesti.</i>			